

"Proletec"
je delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list

ŠTEV.—NO. 1143

Entered as second-class matter December 4, 1907, at the post office at Chicago Ill., under the Act of October 3, 1917.

CHICAGO, ILL., 8. AVGUSTA (AUGUST 8,) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

LETO—VOL. XXIV.

IGRANJE KOMINTERNE Z DELAVSTVOM

FIASKO KOMUNISTIČNIH DEMONSTRACIJ DNE 1. AVGUSTA

"Navodila" v interesu ruske zunanje politike, neglede na škodo, ki jo povzročajo mednarodnemu delavskemu gibanju

Borba proti imperializmu je potrebna, ne sme pa biti sredstvo po jezuitskem pravilu

Komunistična internacionala v Moskvi je določila 1. avgust za dan demonstracij proti imperializmu in militarizmu. Svojim strankam, oziroma sekcijam v raznih deželah po svetu je poslala navodila, in navodila v komunistični internacionali pomenijo ukaz. Kdor se ne ravna po njih, je odstavljen ali izključen, neglede ako izvrši prestopke Trocki v Rusiji, ali Lovestone in Canon v Ameriki.

Navodilo je zahtevalo, da morajo 1. avgusta komunistične stranke vseh dežel aranžirati demonstracije proti imperializmu. Kakor najbolje more, če doseže naj mednarodni in splošni značaj, in v ta namen naj se pod kakršnikoli pretvezami pridobi delavstvo vseh strank, posebno socialističnih, na sodelovanje. Kjer mogoče, naj se ustavi promet. To pa je dosegljivo le, če se pridobi veliko večino delavcev z prekinjenjem dela ob določenem času. Komunisti so pripravljali svoje pristaje na demonstracije prvega avgusta z velikimi naslovi. Obljubovali so masno akcijo po vsem svetu. Pri tem so pridno "razkrinkovali" socialistične "voditelje", ki neprenehoma "izdajajo delavstvo" in so tudi to pot odklonili pomagati v demonstracijah proti največjemu sovražniku ljudstva. "Delavstvo obrača hrbet svojim lažnjivim voditeljem in prihaja trumona k nam" so se glasila njihova poročila. Vsled njihovih običajnih groženj so se pripravile na izgrede posebno policije velikih evropskih mest, da zaduše "morebitne izbruhe". Glasom vesti pa je prišlo do streljanja med orožniki in demonstranti samo v Kišinevu v Rumuniji. V Berlinu je policija pozvala predse komunistične vodje in jih vprašala, ako so pripravljani sprejeti odgovornost za eventualne pohode demonstratov, da se ne bodo dogodili izgredi kakor so se 1. maja t. l. Objubili so, da bodo držali red. V Parizu je bilo pripravljeno tisoč vojakov, da zaduše komunistično revolucijo, ako se pojavi, policija pa je tudi podvela "stroge mere" za ohranitev "reda in mira". Kapitalistično časopisje je komunistične pripravne mnogo "oglašalo" v obliki novic in člankov, da je z njimi strašilo "buržoazijo", čes, bodite pripravljivi, ali pa se dogodi, da se nekega utra zbudite pod komunistično diktaturo. To "strašilo" zadostuje in buržoazija se res pripravlja, ob enem pa si Sovjetska Unija nakopava s takimi "aranžmami" več neprijateljev celo v krogih ki so z njo simpatizirali.

Dne 1. avgusta se ni zgodilo nič posebnega in ljudje, ki so vsled kričavih novic v kapitalističnih listih in groženj v komunističnih pričakovali velike

ilogodke ter demonstracije revolucionarnega značaja, sedah lahko potrdijo onim, ki pravijo, da listom ni vsega verjeti kar pišejo.

V Zed. državah so komunisti priredili par manjših pohodov in demonstracij v New Yorku in Chicagu, kar je mnogo premalo, da bi ustavilo pota ameriškega imperializmu. Listi pa, ki so preje strašili z novicami, se sedaj norčujejo, mnogi pa izrabljajo ustvarjeno razpoloženje za agitacijo proti Rusiji, čes, glejte, vse, kar imate od Moskve je "trubel". Nikoli ne veste, kdaj vas napadejo iz rasede, in priznati vlado dežele bi bila absurdnost.

1. avgusta je demonstriralo tudi č. delavstvo v Rusiji po svojih delovnih urah. Namesto proti militarizmu in imperializmu pa so bile te demonstracije spremenjene v propagando za pripravljenost Rusije na vojno, kar je razumljivo. Istotako je umljivo, da so komunisti dne 1. avgusta drugod v svojih govorih in z napisi naglašali, da morajo biti delavske množice pripravljene s svojimi bataljoni, da branijo Sovjetsko unijo in da osvobodijo proletariat. Propaganda: so sile, ne da bi jo posedovali, in policiji ni bilo težko pokazati, kje je oborožena moč.

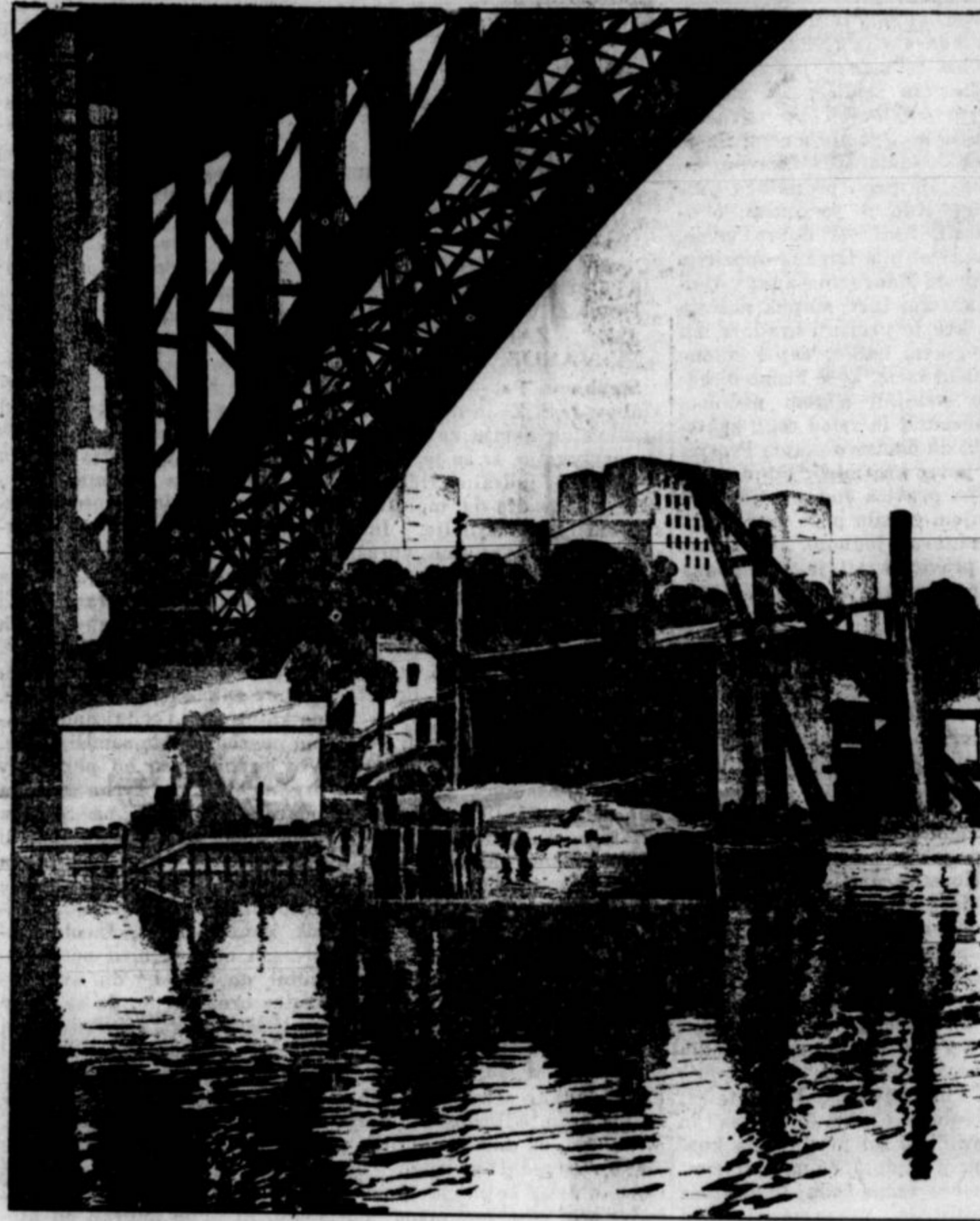
Borba proti imperializmu in imperializmu je potrebna, in jo je mnogo, toda ne še dovolj. Komunisti v Moskvi ji s svojimi navodili pridruženim sekcijam delajo kvar, kajti kapitalističnemu svetu ni ravno težko dodazati, da kar komunisti odredijo drugim, zahtevajo zase. Tudi njihov boj proti socialističnim strankam ni odkritost, kajti ako hoče biti kominterna logična in svojem programu, mora iskati sodelovanja v strankah, ki so ji najbližje, ne pa biti v boju proti njim celo mnogo bolj kakor je v boju proti kapitalističnim strankam. Komunisti s svojimi dostikrat neprovociranimi izgredmi s svojimi metodami, ki odbijajo simpatije in na drugi strani ustvarjajo fanatike, so že marsikdo diskreditirali radikalno delavsko gibanje, kajti taktika, ki jo dostikrat uganjajo (Nadaljevanje na 3. strani.)

NAROČNIKOM

Ako vam je naročnina potekla, ali ste jo že obnovili?

Če ne morete takoj, sporočite, da si zasigurate redno prejemanje lista.

KAKOR PRIBLIŽA MOST BREG K BREGU, TAKO PRIBLIŽA SOCIALISTIČNA UREDBA DEŽELO H DEŽELI

VELIKI USPEHI V ZRAKOPLOVBI

Tekme v zraku s cilji za slavo in prvenstvo

Triumfi nemške tehnike

V nobenem oziru ne tekmuje svet zadnja leta toliko kakor v zrakoplovbi. Mesta, okraj in posamezniki financirajo razne polete iz ene dežele v drugo, prek oceánov, na "prijeteljke misije" itd. Armadni in drugi letalci tekmujejo, kdo se dvigne najvišje v zrak, in danes dosežen rekord je lahko že jutri odvet z še višjim poletom. Rekordni poletov na velike razdaje se množijo, in začele so se tekme, koliko časa je mogoče ostati nepretrgoma v zraku. Poslednji rekord imata letalca Dale Jackson in Forest O'Brine v St. Louisu, ki sta bila v svojem letalu nepretrgoma v zraku sedemnajst in pol dne. Take tekme stanejo mnogo, a dobe se trgovske komore, ali pa posamezni bogataši, željni, da pišejo o njih listi, ki dajo na razpolago potrebna sredstva. V tekmah za rekord koliko časa bo ta ali oni letalec mogel obdržati svoj aeroplan v zraku, so potrebni še pomožni aeroplani, ki jim dovažajo gasolin, olje in drugo potrebno za stroj ter hrano za letalce.

V tem poletju je bilo podvzetih več poletov preko Atlantika, ki so se večinoma po-

nesrečili. Španci, Francozi, Poljaki, Nemci, Amerikanci in člani drugih narodnosti poskušajo v raznih tekmah odnesti slavo zase in svoji deželi. V Nemčiji eksperimentirajo z aeroplanom, ki ima prostora za sto ljudi in kakor trdijo inženirji, je varen in ga bodo rabili za transport potnikov na velike razdalje.

Nemci se še vedno mnogo ukvarjajo z zrakoplovi Zeppelinovega tipa. Eden teh, "Graf Zeppelin", je že drugi preletel Atlantik na poti iz Friedrichshafena v Zedinjene države. To je ogromna zračna ladja, s katero Nemci eksperimentirajo, v koliko bo mogel potniški in tovarni promet s te vrste zrakoplovi.

Letala vseh vrst so v procesu naglega izpopolnjevanja. Med tem ko se je parniški in železniški transportacijski sistem zelo počasi razvijal, predno so na mesto malih lokomotiv prišli današnji orjaki in na mesto malih počasnih parnikov današnji mogočni morskii velikanii, se razvijajo motorna vozila brezprimerno nazlo. Aeroplan, ki je bil pred leti senzacija in "novica" je danes že pogajanja za obnovitev diplomatskih stikov med Anglijo in Rusijo prekinjena

SVOBODA TISKA V ZEDINJENIH DRŽAVAH

Carinske oblasti v ameriških mestih zaplenjujejo knjige.—Nove tarifne določbe so atentat na svobodo literature.

Ameriška carinska oblast v Baltimoru je zaplenila knjigo "Uncle Sam", katero je spisal Indije Kanhaja Lal Gauda, ker je kritika v nji proti tej deželi ("Uncle Samu") ba je preostr in krivična. Knjiga je bila izdana v Lahoru, Indija, in opisuje razmere v Zedinjenih državah s kritičnega stališča. Posiljatve te knjige v Chicago je zaplenil načelnik carinskega urada Anthony Czarnecki, ki pravi, da je nevedna razpečavanja. 52 izvodov je šlo iz carinskega urada brez njegove vednosti, zato je izdal navodilo poštnim oblastim, naj nanje pazijo ter jih konfiscirajo ko hitro jih izsledijo.

Kolikor je mogoče dognati iz opisov, vsebuje knjiga sliko razmer v Ameriki z moralnega in etičnega stališča. Opisuje hinavstvo Amerikancev, njihovo svetovinstvo na zunaj in njihove orgije za zaprtimi vrati.

Carinski uradniki so slabi sodniki o literaturi. Sunde, ki bi deželo, kateri služijo, brez pogojno hvalili, je po njihovi logiki dobra in vredna literatura. Kritični spisi mislecev pa so seveda nevedni, da bi jih čitali "nepokvarjeni Amerikanci". Še vse hujska bo ameriška cenzura tuje literature, ako bodo sprejete določbe v novi carinski postavi, ki dajejo carinskim oblastim moč zapleniti vsako knjigo, list ali letak, ki vsebuje karkoli "nemoralnega" in sedicijskega ali hujskajočega proti tej deželi.

Povsod veleizdajniški procesi

Iz Londona poročajo, da so pogajanja med angleško vlado in Valerjanom Dvoglevskim, ki zastopa rusko vlado, za obnovitev diplomatskih stikov prekinjena. Obnovitev diplomatskih stikov z Rusijo je ena izmed točk programa MacDonaldove vlade, ki pa je zastopniku Moskve navedla nekaj pogojev, katerih ruska vlada še ni sprejela, ker pravi, da mora dobiti preje pooblastilo od vsesovietskega centralnega sveta. Eden pogojev je, da mora sovjetska vlada obljubiti, da ne bo intrigirala pod masko komunistične stranke ali kakorkoli v Angliji in njenih dominijonih ter kolonijah.

LIST VAM UGAJA

Od povsod pišejo čitatelji: "List nam sedaj prav ugaja." Potrudili se bomo, da boste z njim še bolj zadovoljni, a pri tem potrebujemo vašega sodelovanja. Pridobite mu novih naročnikov.

OBRAVNAVA PROTI STAVKARJEM V GASTONIJI PRELOŽENA

Nadaljevala se bo v Charlotti

Sodnik Barnhill v Gastoniji, N. C., pred katerim se je vršila obravnava proti petnajstim stavkarjem, ki so obtoženi sodgovornosti za umor, izvršen iz zasede nad policijskim načelnikom v Gastoniji, je ugodil zahtevi zagovorništvu za premetitev obravnave v drug kraj kjer sovražnosti napram tavkarjem, oziroma njihovim voditeljem, niso tolikšne kakor v kraju stavke. Zavorniku ni bilo treba iskati dokazov, da so bizniški interesi v Gastoniji in z njimi tudi mnogo drugih ljudih voditeljem stavke skrajno sovražni in je v taki psihologiji nepristranska porota nemogoča. Postava pa v takih slučajih dovoljuje sodniku premetiti obravnavo v drug kraj. Sodnik Barnhill je delal, da je za pošteno sodno razpravo, brez takozvane razredne primesi. Justica naj deluje s stališča pravice, ne pa s stališča pred sodkov in sile, je delal. Obravnava se bo nadaljevala po njegovem odloku v mestu Charlotte, N. C., dne 26. avgusta. Prosekutor je med tem dal priliko trem ženskam obtoženkam, da jim zmanjša obdolžitve v obtožnici in izpusti na svobodo pod poroštvom. Vse tri so izobražene agitatorce. Izjavile so, da bi radevolje sprejele olajšave, ako bi jih bili deležni tudi moški obtoženci. Stavko tekstilnih delavcev v Gastoniji je vodila National Textile Workers' Union, ki je po komunistično upravo. Ničje obtožencev, katerih je to, ni direktno obdolžen umora po: ijskega načelnika, ki je navalil s svojimi ljudmi na shod stavkarjev, nego sodgovornost in s tem moralne krivde, kajti državni pravdnik je prišel z dokazi, kako so obtoženci v svojih govorih in letakih pozivali stavkarje, naj silo pobijajo s silo, kako so ščuvali proti policiji in kako je taka taktika morala poroditi v glavi tega ali onega misel, ki je dovedla do atentata in umora.

Po dosedanjih znamenjih je upati, da bo sodišče v tej obranavi opreznije, kakor pa je bilo v Sacco-Vanzettijevemu in Moneyjevemu-Bilingsovemu slučaju, kjer je izreklo svoj odlok v senci historije in pred sodkov, potem pa se brani priznati zmoto in vztraja pri nji. Bilo bi čudno, če se ameriški sodniki v razrednih obravnava ni ne naučili iz izkušenj. Sodišča so prva, kjer človek prikaže nepravilnost v deljenju pravice, dasi se jo redko kedaj deli nepristransko, zato pa je sodna pravica velikokrat je krivica z napačno označbo "justicia".

Osem ubitih v premogovniku v Franciji

Dne 1. avgusta je ubilo v eksploziji v premogovniku blizu mesta Lens osem rudarjev.

Between Friends

Chicago, Ill.—A friend of mine, while talking with an acquaintance...

"But listen", he interposed. "Just a minute", I answered...

"How is that", he asked? "You work", I said, "in their shops 9 hours a day for 45 cents an hour and bonus, working on a punch press...

"I never gave this much thought of what you just said, and it's all true enough; but what is the Socialist system of operating industries?"

"Our system is, Public Ownership of all industries, operated for use and benefit of all the people, and not for the profits and benefit of the few, as this is being done today", I explained.

"Not a bum idea", he remarked. "But will it work out satisfactorily?"

"Let me give you an example of the Ontario Light and Power System in Canada which is operating under public ownership. The public there is paying one-third the amount per kilowatt hour for the use of power of what we pay here. Well, just watch your next bill and see the difference. Here we have the post office operating under government ownership which is a success. If these two institutions were in the hands of private ownership, we would be paying 10 cents to send a letter to another state, and the public in the Province of Ontario would have the pleasure of paying double the amount for electricity they are paying at present if not more. You see it works alright if given the opportunity.

"Yes, my bill is big enough comparing to what they pay in Ontario. I hope the people will get wise to themselves of how and what industries are run for."

"You're right, Pete", I said; "the majority of the people are still satisfied with the way business is run. Of course, there are some who aren't, like myself; but you can't blame the people, as the capitalist press, preachers and politicians are promising and bluffing that property is here or just around the corner so that the people still keep faith in them. But some day labor will awaken to the fact that these promises are a lot of bunk; they will organize themselves industrially and political-

ly in order that labor shall receive the full share of what it produces. "Here comes my old man; he wants me to drive home. Will see you Saturday night, Jack."

"Just a minute, Pete: if you don't happen to find me home I'll be at Kagi's Grove. The singing society "Sava" is giving a Moonlight Picnic promising every one a swell time. "Got a ticket on you, Jack? I want to be there; those Moonlight affairs are the berries. By the way, whose orchestra have they got?"

"Johnny Kochevar and his All Stars. You know him. And another thing: Comrade Miško is going to roast 'ciganaka prata' out there. A lot of jokes are generally told while a roast of this kind is being done, and its going to be a lot of fun!"

"I'll be there, Jack, with bells on." "Alright, Pete, lahko no!"—Jack.

Are Birds Piloted by Radio Compass?

How do migratory birds find their way? How is the robin able to return to the identical pear tree it nested in the year before? How can a hummingbird, no larger than your thumb, steer straight course over 500 miles of rolling water in a single flight across the Gulf of Mexico?

Two hundred years of patient observation have given new answers to these ancient mysteries. One of the most startling of recent suggestions is offered by John T. Nichols of the American Museum of Natural History, New York City, in Popular Science Monthly for May.

Tiny "radio compasses" located perhaps in the brains of birds, may be the secret, he believes. "If nature has endowed birds with some innate electromagnetic quality," he says, "it would enable them to set their courses by magnetism, just as aviators can follow the line of a radio beam projected from a certain point. The human flier is kept in the lane of the radio beam by signals caught by his receiver. Some kind of natural "radio compass" may do the same thing for the birds."

If this theory should prove correct, it would revolutionize our ideas of bird migration. It would explain why birds can maintain their aerial courses through thick and foggy weather. How the golden plover guides its flight from Nova Scotia to Venezuela, 2,400 miles over water and out of sight of land, and why storms fail to divert birds of passage from their routes.

HOW TO REMOVE SPOTS. Among cleaning agents, carbon tetrachloride is one of the most generally used. It has the advantage of being non-inflammable, but it has a tendency to leave a ring on fabrics unless it is thoroughly evaporated by friction while being applied.

In the dry cleaning trade it is customary to use solvents that do not "wet" the material, and among these is a product known as xylene or naphtha solvent. It will remove almost any kind of a spot—grease, paint and other substances which do not actually stain the goods.—Popular Science Monthly.

Knjigarna "PROLETARCA"

3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Poučne in znanstvene knjige.

Romani, povesti, črtice in opisi.

Table listing various books and their prices. Includes titles like 'ROMANI, POVESTI, ČRTICE IN OPISI', 'Pesmi, poezije, igre', and 'Zadružna banka v Ljubljani'.

Table listing various books and their prices. Includes titles like 'Gogol N.: Taras Bulba', 'Nuiš Branislavi Občinsko dete', and 'Albrecht Fran: Pesmi življenja'.

Table listing various books and their prices. Includes titles like 'IGRE', 'Znanstvene razprave, politični in gospodarsko socialni spisi, učne in druge knjige ter brošure', and 'PESMI IN POEZIJE'.

Table listing various books and their prices. Includes titles like 'Letnik 1920, vezan', 'Cankarjeva slika na dopisnicah', and 'Slovenska kuharica'.

Table listing various books and their prices. Includes titles like 'American Communism (James O'neil)', 'Anarchism and Socialism (Geo. Pichanoff)', and 'The Social Revolution (Karl Kautsky)'.

Advertisement for RICHARD J. ZAVERTNIK, ODVETNIK, and JOSEPH STEBLAY, ZEMLIŠČA - POSOJILA - ZAVAROVALNINA, located at 2552 So. Central Park Avenue, Chicago, Ill.

Advertisement for Zadružna banka v Ljubljani, JUGOSLAVIA, EUROPE, located at Miklošičeva cesta 13, Blizu Glavnega kolodvoza.

Advertisement for Narodna Tiskarna, 2142-2150 Blue Island Avenue, Chicago, Ill., listing various printing services.

Advertisement for ALBUMI S SLIKAMI and RAZNO, listing various photographic and miscellaneous items.

